

**В. І. Дудченко, кандидат сільськогосподарських наук
В. Я. Риковський, А. С. Харчук, О. С. Мороз**

Волинський інститут агропромислового виробництва УААН

ПРОДУКТИВНІСТЬ ТРАВСТОЮ БАГАТОРІЧНИХ ТРАВ ЗАЛЕЖНО ВІД ВИДОВОГО СКЛАДУ ТРАВСУМІШОК В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ

Наведено результати досліджень вивчення впливу злакових і злаково-бобових травосумішок на продуктивність травостою сінокісного і пасовищного використання.

Ключові слова: *злакові, бобові, багаторічні трави, травосумішки, урожайність, суха речовина.*

Одним із шляхів збільшення виробництва і поліпшення якості кормів є можливим завдяки створенню високопродуктивних травостоїв багаторічних трав сінокісно-пасовищного використання. Для створення таких травостоїв необхідний правильний підбір трав, які забезпечили б високу врожайність і кормову цінність, відзначалися пасовище-витривалістю і продуктивним довголіттям.

Численними дослідженнями доведено, що високопродуктивні сіножаті потрібно створювати з травосумішок багаторічних трав, до складу яких входять види із різних родин і біологічних груп, що забезпечують вищі і стабільні врожаї, ніж одновидові посіви бобових чи злакових (1).

Розробками Інституту кормів УААН встановлено, що для продовження строків використання, економії азотних добрив і підвищення якості кормів на сіножатях і пасовищах необхідно створювати різнотипні травостої: злакові і бобово-злакові. Так, в умовах достатнього зволоження на культурному пасовищі із злаковим травостоем урожайність сухої маси 95-100 ц/га і 18-19 ц протеїну забезпечувало внесення азотних добрив з розрахунку N_{240} на фоні $P_{90} K_{120}$. На бобово-злаковому травостої така ж врожайність одержана лише за рахунок фосфорно-калійних добрив у згаданих вище дозах [2].

Метою наших досліджень було добір компонентів багаторічних трав у сумішках, які забезпечили б високу продуктивність травостоїв сінокісного та пасовищного використання.

Матеріали і методика досліджень. Дослідження по вивченню впливу різних бобово-злакових компонентів багаторічних трав на продуктивність травостою проводили на дерново-підзолистому супіщаному ґрунті у кормовій сівоzmіні. Вміст гумусу в 0-20 см шарі 1,2 %, рН сольової витяжки – 5,8-6,3, вміст рухомого фосфору – 14,7, калію – 18,4 мг/100 г ґрунту.

Трави висівали весною 1997 року. Посівна площа ділянок 37,2 м², облікова 20 м² при чотириразовій повторності. Для сівби використовували сорти багаторічних трав: стоколосу безостого – Козаровицький, грястиці збірної – Київська рання, костриці очеретяної – Балтика, пажитниці багаторічної – Вея, люцерни посівної – Ярославна, конюшини лучної – Носівська 5, конюшини повзучої – Волат.

Дослід включає 11 різних травосумішок, дві з них злакові: стоколос безостий (11 кг/га) + грястиця збірна (6), стоколос безостий (12 кг/га) + костриця очеретяна (10). З метою підвищення продуктивності, якості корму та економії мінеральних добрив до сумішки злакових трав додавали по одному із бобових компонентів, такі як конюшина лучна, конюшина повзуча, люцерна посівна, лядвенець рогатий. З мінеральних добрив використовували аміачну селітру, гранульований суперфосфат, калімагnezію у дозах N₃₀ P₆₀ K₉₀.

Дослідження проводили за загальноприйнятими методиками [3].

Результати досліджень. Середні дані обліку урожайності за роки досліджень (1998-2000 рр.) різних сумішок багаторічних трав показують, що величина продуктивності їх залежала від видового складу травостою. Посіви конюшини лучної (18 кг/га) у сумішках з злаковими травами грястицею збірною (16) + кострицею очеретяною (10) і з грястицею збірною (6) + стоколосом безостим (12) формували високу врожайність сухої речовини трав 88,2-99,6 ц/га. Найменший вихід сухої речовини (54,0-56,9 ц/га) забезпечували двокомпонентні злакові сумішки стоколосу безостого (12 кг/га) з грястицею збірною (6) та з кострицею очеретяною (10).

Дослідженнями встановлено, що з усіх травостоїв багаторічних трав найвищу врожайність забезпечували бобово-злакові сумішки люцерни посівної з грястицею збірною + стоколосом безостим, кострицею очеретяною + стоколосом безостим та з кострицею очеретяною + пажитницею багаторічною (118,4; 107,2; 127,8 ц/га сухої речовини). Дещо нижчу врожайність (78,0-79,3 ц/га) формували бобово-злакові травостої, що склалися з конюшини повзучої, лядвенцю рогатого.

Висновки. Проведені дослідження показали:

1. Травосумішки багаторічних трав, до складу яких входили люцерна посівна з стоколосом безостим + кострицею очеретяною, з стоколосом

безостим + грястицею збірною, з кострицею очеретяною + пажитницею багаторічною за урожайністю сухої речовини в середньому за три роки використання перевищували досліджувані травостої.

2. На дерново-підзолистому супіщаному ґрунті західного Полісся України такий травостій забезпечив урожайність сухої речовини багаторічних трав 107,2-127,6 ц/га.

Бібліографічний список

1. Козяр О.М. Підбір травосумішок для створення високопродуктивних сіножатей в умовах правобережного Лісостепу України. //Корми і кормовиробництво. – № 51. – 2003. – С. 216-217.

2. Макаренко П.С. Основні елементи ресурсо- і енергозбереження в лувівництві в сучасних умовах. //Корми і кормовиробництво. – № 51. – 2003. – С. 227-230.

3. Методика проведення дослідів по кормовиробництву (Під ред. акад. УААН А. О. Бабича). – Вінниця, 1999.